

Handläggare
Hussein Abdalla Aziza

Datum
2019-05-08

Diarienummer
KSN-2019-0475

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.k.remiss@regeringskansliet.se
Ert dnr: Fi2008/03212/K

Yttrande över remiss Översyn av kostnadsutjämningsen för kommuner och landsting SOU 2018:74

Finansdepartementet har remitterat ovan rubricerad remiss till Uppsala kommun för yttrande.

Uppsala kommuns ställningstaganden i yttrandet utgår från hur utredningens förslag lever upp till de grundläggande principer som ska styra kostnadsutjämningsen, exempelvis att utjämningsen ska kompensera för kostnadsskillnader som beror av opåverkbara, strukturella förhållanden, samt hur förslagen påverkar systemets legitimitet. Yttrandet avgränsas till att omfatta kostnadsutjämningsen för kommuner.

Med tanke på bristerna när det gäller delmodellerna för löneläge och kollektivtrafik avstyrker Uppsala kommun dessa delar i förslaget, även om det i övrigt innehåller många bra och nödvändiga förändringar

Allmänt

Uppsala kommun styrker förslagen till metoduppdateringar samt aktualisering och årlig nettoprisindexering av de olika merkostnadsberäkningarna. Därtill välkomnar Uppsala kommun att statistiska metoder i större utsträckning används i beräkningen av kommunernas standardkostnader.

Uppsala kommun tillstyrker att delmodellerna i högre grad blir verksamhetsorienterade genom att kompensation för befolkningsförändringar, gles bebyggelse och socioekonomiska förhållanden integreras i verksamhetsdelmodellerna. Uppsala kommun stödjer också utredningens förslag att delmodellen för barn och unga med utländsk bakgrund ska utgå när de socioekonomiska förhållandena byggs in verksamhetsdelmodellerna

Uppsala kommun anser inte att utredningens förslag vad gäller delmodellen för löneläge förbättrar modellens legitimitet. En ny modell som fångar de strukturella skillnaderna i löneläge mellan alla kommuner på ett rättvisande sätt bör tas fram.

Förslaget inom delmodellen för kollektivtrafik lever inte upp till principen att systemet ska utjämnas för strukturella kostnader inom kommunernas obligatoriska verksamheter.

Kommuner som har lämnat över ansvaret för kollektivtrafik till landsting ska inte omfattas av utjämnningen.

I det följande utvecklar Uppsala kommun sin syn på utredningens förslag vad gäller delmodellerna för löneläge och kollektivtrafik, samt redovisar synpunkter på förslagen inom några av de andra modellerna.

Delmodellen för löneläge

Uppsala kommun instämmer i den kritik som riktats mot den nuvarande lönemodellen och som lyfts fram i utredningen. Uppsala kommun anser inte att utredningens förslag till uppdatering av lönemodellen kommer att förbättra modellens legitimitet. Den asymmetriska kompensation som blir följd av att kommuner med ett löneindex under 100 betalar samma avgift är ett förfarande som är unikt för denna delmodell sett gentemot övriga.

Mot bakgrund av att det kan finnas strukturella aspekter i skillnaderna i löneläge mellan kommunerna anser Uppsala kommun att det behövs en regressionsmodell för löneindex som på ett rättvisande sätt fångar strukturella löneskillnader mellan samtliga kommuner, även inkluderat glesbygdskommuner med högt löneläge.

Delmodellen för kollektivtrafik

Uppsala kommun anser inte att delmodellen för kollektivtrafik lever upp till principen att kostnadsutjämningsystemet ska utjämna för strukturella kostnader inom obligatoriska verksamheter. Eftersom merparten av kommunerna har lämnat över huvudmannaskapet för kollektivtrafiken till landstingen borde utredningen övervägt en ny modell för utjämning enbart mellan landsting.

För kommuner som betalar en avgift i systemet innebär kostnadsutjämnningen för kollektivtrafik en omfördelning av resurser från kommunala verksamheter till verksamheter inom landstingens ansvar. Motsatsen gäller för kommuner som tar emot bidrag i utjämnningen, där landstingen genom utjämnningen subventionerar kommunal verksamhet.

En statlig delfinansiering som sänker kostnaderna för kollektivtrafiken i Stockholms län skulle skapa förutsättningar för en modell som på ett mer rättvisande sätt fångar kostnadsskillnader i kollektivtrafik landstingen emellan.

Delmodellerna för pedagogiska verksamheter

Uppsala kommun tillstyrker att delmodellerna tillförs en ny komponent som fångar kostnadsskillnader som beror på socioekonomiska förhållanden.

Uppsala kommun ställer sig därför positivt att det socioekonomiska indexet för modellen förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg bygger på *andel folkbokförda barn 1–5 år som inte har någon förälder med eftergymnasial utbildning, andel barn 1–5 år som bor i ett hushåll med låg disponibel inkomst samt andel barn 1–5 år med minst en förälder som har haft uppehållstillstånd i högst fyra år.*

Uppsala kommun anser att ett socioekonomiskt index i delmodellen för förskoleklass och grundskola bör införas på samma sätt och i samma struktur som i delmodellen för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Utredningen hänvisar i sammanhanget till den socioekonomiska profilen i det riktade statsbidraget ”Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling” som utredningen anser ska vara kvar efter 2020. Uppsala kommun förordar istället att det riktade statsbidrag omvandlas till ett generellt statsbidrag som kommer samtliga kommuner till del.

Uppsala kommun instämmer i behovet av ett socioekonomiskt index i delmodellen för gymnasieskola men anser inte att utredningens förslag lever upp till principerna för utjämningen. Variabeln *andelen ungdomar som inte är inskrivna i gymnasieskolan* är mindre träffsäker som indikator för kostnadsskillnader som beror på skillnader i socioekonomiska förhållanden mellan kommunerna. Valet av variabel riskerar att missgynna kommuner som arbetar för att attrahera ungdomar från socioekonomiskt svag bakgrund till gymnasieutbildning och minska avhoppet. Ett socioekonomiskt index i samma struktur som för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg borde kunna kompensera för att elever från olika socioekonomiska förutsättningar har olika behov av stöd under sin studietid.

Uppsala kommun ställer sig positiv till införande av en delmodell för kommunal vuxenutbildning. Uppsala kommun anser inte att andelen studerande bör ingå i korrigeringsvariabeln *sysselsättningen i kommunen*. Uppsala kommun, i likhet med andra universitets- och högskoleorter, har ett relativt stort antal studerande. En korrigeringsfaktor som innefattar antalet studerande underskattar därmed Uppsala kommuns behov.

Kommunstyrelsen anser också att antalet nyanlända 20–64 år som haft uppehållstillstånd i högst fyra år inte på ett rättvisande sätt fångar kommunens behov av svenska för invandrare (SFI). För närvarande utgör nyanlända omkring 40 procent av de som studerar SFI i kommunen, men vanligtvis brukar andelen vara betydligt lägre.

Modellen för individ- och familjeomsorg (IFO)

Uppsala kommun anser att variabeln *andel befolkning med försörjningsstöd längre än sex månader* är en stabil variabel som fångar både behovet av ekonomiskt bistånd och av kommunala arbetsmarknadsinsatser. Kommunen anser därför att variabeln fortsatt bör ingå i delmodellen. I övrigt instämmer Uppsala kommun i utredningens förslag till nya variabler i delmodellen.

Modellen för äldreomsorg

Uppsala kommun välkomnar förslagen till förändringar vad gäller civilstånd i beräkningen av normkostnader. Att normkostnaderna bygger på empiriska beräkningar från 2009 anser Uppsala kommun är en svaghet som bör åtgärdas. På så sätt skulle delmodellen bli mer robust och vinna i legitimitet.

Kommunen ställer sig även positiv till att delmodellen kompletteras med en kompensation för hemtjänst för åldersgruppen 65–79 år.

Delmodellen för infrastruktur och skydd

Uppsala kommun välkomnar utredningens förslag att kompensationen för gator och vägar och räddningstjänst grupperas i en ny delmodell för infrastruktur och skydd. Det är positivt att Trafikverkets indelning i klimatzoner används i delmodellen, men kommunen anser att klimat- och ortstilläggen bör uppdateras med aktuella data.

Kommunstyrelsen

Erik Pelling
Ordförande

Lars Niska
Sekreterare